

Научные сообщения

УДК 332.132

ОЦІНКА СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ЕКОНОМІЦІ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Василенко О.В.

У даній статті розглянуті передумови зміни господарського комплексу Донецької області. Визначені основні тенденції структурних змін економіки регіону. Виявлені «вузькі місця» економічної структури, що склалася, які суперечать критеріям оптимальності, у зв'язку з чим зроблені висновки щодо необхідності приведення структури економіки регіону у відповідність до них.

Ключові слова: *структура економіки регіону, елементи продуктивних сил, види економічної діяльності*

В умовах нестабільного соціально-економічного розвитку як країни, так і окремих регіонів, низького рівня та якості життя населення постало завдання формування пропорцій в структурі економіки регіону, які передбачають надання їй такої форми, яка б в найбільшій мірі дозволила забезпечити високий рівень економічного розвитку регіону і на його основі підвищити рівень та якість життя регіонального соціуму, повну зайнятість працездатного населення. Формування міцної соціально-економічної структури кожного з регіонів дозволить забезпечити тривале економічне зростання економіки країни в цілому.

У регіональній економіці дослідженню формування структури економіки регіону присвятили свої роботи як вітчизняні вчені, так і зарубіжні. Перша група науковців, серед яких можна виділити Алаєва Е.Б., Чумаченка М.Г., Колосовського М.М., Поповкіна В.А., Стеценка Д.М., Семенова В.Ф., Руденко О.І., Гранберга О.Г., Суслова В.І., Селіверстова В.Є., Лаврівського Б.Л. та інших, у більшості своїх робіт об'єктом дослідження обрала соціально-економічну структуру економіки в межах країни. Непропорційність структури економіки автори визначають з точки зору існування певних диспропорцій у економічному розвитку між регіонами, існуючої спеціалізації того чи іншого регіону, нерівномірності якості життя населення в межах всієї країни. Основні зусилля науковців спрямовані на подолання міжрегіональної асиметрії країни: виявлення депресивних територій та проблемних регіонів, вибір ефективних методів їх підтримки, розробку механізму подолання диспропорційного розвитку.

Інша група фахівців в якості об'єкта досліджень вибирала економіку окремого регіону, її територіальну структуру. Так, у своїй роботі Дохолян С.В., Петросянц В.З. визначили деякі принципи формування галузевої структури регіону [1]; Бейбалаєва Д.К. – облаштування територіально-галузевої структури народного господарства в межах регіону [2]. Жирнель Є.В. – розглядає територіальну структуру регіону на прикладі Республіки Карелія Російської Федерації, визначає причини непропорційності, а також основні напрями її подолання [3]. Досліджуючи економіку регіону з точки зору комплексного її розвитку, Онищенко В.О. та Камеліна О.В. розглядають як галузеву, так і територіальну структуру економіки Полтавської області [4]. Однак, досі так і не визначено основні критерії, що дозволяють оцінити пропорційність структури економіки регіону.

Метою даної статті є визначення структури економіки Донецької області та її основних елементів, виокремлення притаманних їй рис; оцінка структурних змін в економіці регіону протягом 2000-2008 рр.

Економіка України протягом тривалого часу була організованою за галузевим принципом, коли певні галузі закріплюються за окремими регіонами, виходячи з ресурсного потенціалу та можливостей економії виробничих витрат. Таким чином основні макроекономічні показники розвитку регіону опинялися у безпосередній залежності від результатів функціонування однієї-двох галузей. Наскільки ця ситуація залишається реальною на сьогодні, можна побачити із результатів аналізу структурних змін в економіці Донецької області.

Наслідки структурних змін в економіці регіону, перш за все, можна спостерігати аналізуючи динаміку стану і складу основних елементів продуктивних сил, від взаємодії яких залежить результат господарської діяльності регіону. В економічній теорії до складу продуктивних сил відносять засоби виробництва та робочу силу. При цьому основними показниками, що не тільки кількісно, але й якісно характеризують досягнутий рівень розвитку продуктивних сил є чисельність зайнятого населення та вартість основних засобів. Результатом господарської діяльності окремого регіону є певний обсяг виробництва за всіма видами економічної діяльності. У даній статті як результат господарювання розглянемо валову додану вартість, що являє собою різницю між випуском в основних цінах та проміжним споживанням.

Проміжок часу, протягом якого спостерігалися структурні зміни в економіці Донецької області, охоплює 2000-2008 рр. Саме період з 2000 по 2007 роки характеризується значними темпами росту промислового виробництва, зростанням інвестиційної активності в регіоні, покращенням якості і рівня життя населення. Характерні риси 2008 року є безпосереднім відображенням негативних тенденцій, що спостерігалися у світовій економіці: падіння обсягів виробництва, погіршення інвестиційного клімату, зниження реальних доходів населення. Таким чином, аналізуючи динаміку показників 2000-2008 рр., можна визначити, наскільки стабільною є структура економіки регіону та які чинники зумовлюють найбільші структурні зміни.

Найбільший вплив на рівень розвитку регіону серед економічних факторів має валова додана вартість, що містить у собі первинні доходи, які створюються учасниками виробництва. Розглянемо структурні зміни, що відбулися в економіці Донецької області протягом 2000-2008 р., використовуючи базовий індикатор соціально-економічного розвитку – валову додану вартість (табл. 1).

Таблиця 1.

Динаміка структури валової доданої вартості за видами економічної діяльності*

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього, %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Сільське господарство; рибальство, рибництво	6,35	4,64	3,23	2,75	2,81
Промисловість	51,05	52,68	52,44	51,80	49,87
Будівництво	3,18	2,56	2,85	3,24	2,31
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	14,96	12,34	13,48	13,55	14,54
Діяльність транспорту та зв'язку	10,09	8,24	7,81	7,11	7,19
Фінансова діяльність	1,54	5,34	5,44	6,10	7,55
Операції з нерухомим майном	1,40	4,60	4,80	5,77	5,92
Державне управління	0,69	2,20	2,38	2,31	2,23
Освіта	3,04	3,58	3,61	3,52	3,59
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	2,38	2,59	2,64	2,57	2,61
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	5,33	1,22	1,32	1,27	1,38

* Побудовано автором за джерелами [5-10]

Результати аналізу даних табл. 1 свідчать про те, що в середньому за вказаний період 51,6 % валової доданої вартості припадає на промисловість. Розгляд динаміки питомої ваги валової доданої вартості промисловості виявив незначні коливання (в середньому близько 1%), що свідчить про незмінне домінуюче положення промисловості у складі господарського комплексу регіону. На другому місці за питомою вагою в структурі валової доданої вартості Донецької області знаходяться торгівля, діяльність готелів та ресторанів, де питома вага валової доданої вартості в середньому за період, що аналізується, складає 13,8%. Відповідно до табл. 1 на валову додану вартість, зосереджену у сфері транспорту та зв'язку, в середньому припадає близько 8,1 %. Крім того, варто відзначити поступове зменшення питомої ваги валової доданої вартості, виробленої у сфері транспорту та зв'язку на 2,9% у 2008 році при порівнянні з аналогічним показником за 2000 рік. Інші види еконо-

мічної діяльності у підсумку охоплюють в середньому 26,5 % загальної валової доданої вартості по Донецькій області.

Наступним показником, що використовується для структурного аналізу економіки Донецької області, є вартість основних засобів (табл.2) [5-10].

Таблиця 2.

Динаміка структури вартості основних засобів за видами економічної діяльності*

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього, %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Сільське господарство; рибальство, рибництво	4,06	1,80	1,66	1,61	1,74
Промисловість	51,30	48,97	45,09	41,59	39,67
Будівництво	1,57	1,99	1,48	1,84	2,21
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	2,50	2,58	2,84	2,86	2,82
Діяльність транспорту та зв'язку	11,93	10,70	18,01	20,94	21,81
Фінансова діяльність	2,84	0,80	0,84	1,02	0,91
Операції з нерухомим майном	21,27	23,80	22,28	22,89	23,66
Державне управління	0,50	1,55	1,65	1,51	1,03
Освіта	2,57	3,40	2,62	2,31	1,86
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,59	2,05	1,71	1,53	1,23
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	0,86	0,99	0,88	0,97	0,91

Згідно до матеріалу таблиці 2 найбільша питома вага в структурі вартості основних засобів припадає на промисловість і в середньому за період 2000-2008 рр. становить 45,3 %. Це зумовлено високим рівнем механізації та автоматизації виробництва металургійного циклу, яке визначає спеціалізацію регіону. Друге місце посідають операції з нерухомістю, оренда, інжиніринг та послуги юридичним особам. Питома вага середньорічної вартості основних засобів даного виду економічної діяльності становить 22,78 % загальної вартості основних засобів по Донецькій області. Згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) до сфери операції з нерухомістю відносять діяльність, пов'язану з організацією операцій з власною нерухомістю й за дорученням третіх осіб, діяльність агенств нерухомості та інше. Таким чином, високий рівень вартості основних засобів у цій сфері пояснюється як значною вартістю нерухомості на ринку, так і обліком нерухомого майна, яке належить організаціям та підприємствам, що входять до складу інших видів економічної діяльності. Протягом періоду, що аналізується, спостерігалися незначні коливання (не перевищували 2%) частки вартості основних засобів, які належать до сфери професійних послуг. Традиційно сфера транспорту характеризується значною кількістю високовартісного рухомого складу. Питома вага середньорічної вартості основних засобів, що використовуються в сфері транспорту та зв'язку, складає 16,68 % і займає третю сходинку в структурі основних засобів Донецької області. Сукупна вартість основних засобів інших видів економічної діяльності в середньому за період з 2000 по 2008 рр. становить 15,22 % і характеризується невеликими коливаннями в межах 2 %.

Одним із основних чинників, що визначає оптимальність пропорційності структури економіки регіону, є зайнятість населення. У табл.2 наведено дані, що характеризують чисельність зайнятого населення за видами економічної діяльності (табл. 3).

Виходячи з табл. 3, можна стверджувати, що і в цьому випадку зберігається твердження про промислову спеціалізацію Донецької області. Так, питома вага середньорічної чисельності зайнятого населення у віці від 15-70 років в промисловості складає 31,6 %. Наступним за значущістю видом економічної діяльності є торгівля. Питома вага середньорічної чисельності зайнятого насе-

лення в цій сфері становить 21,2 %. Крім того, необхідно відзначити стійку тенденцію збільшення чисельності працівників в сфері торгівлі: за період з 2000 по 2008 рр. – приріст становить 5,97 %. Інші види економічної діяльності охоплюють в середньому за період, що аналізується, 47,2% загальної чисельності зайнятого населення у віці від 15-70 років, при цьому з них 9% припадає на сільське господарство і рибництво; 8,2 % – транспорт та зв'язок; 5,8 % – будівництво; 5,7 % – охорона здоров'я та 18,5% – інші. Аналіз динаміки структури інших видів економічної діяльності не виявив істотних структурних коливань. Іншим зрізом визначення структури економіки регіону є річний фонд оплати праці найманих працівників (табл.4).

Таблиця 3.

Динаміка структури чисельності зайнятих за видами економічної діяльності по Донецькій області *

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього, %	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Сільське господарство; рибальство, рибництво	10,58	9,08	8,99	8,22	8,16
Промисловість	35,61	31,42	31,06	30,49	29,51
Будівництво	5,22	5,76	5,77	6,15	6,29
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	16,95	21,98	22,09	22,19	22,92
Діяльність транспорту та зв'язку	7,80	8,47	8,28	8,21	8,30
Фінансова діяльність	0,69	0,98	1,10	1,30	1,39
Операції з нерухомим майном	3,71	3,74	4,10	4,68	4,76
Державне управління	4,41	3,32	3,38	3,36	3,35
Освіта	6,10	6,11	6,11	6,10	6,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	5,91	5,67	5,63	5,71	5,67
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	3,02	3,46	3,50	3,58	3,62

Таблиця 4.

Структура річного фонду оплати праці найманих працівників*

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
Сільське господарство; рибальство, рибництво	3,76	2,79	2,60	2,29	2,29
Промисловість	59,81	57,03	55,24	53,92	52,28
Будівництво	4,05	3,95	3,97	4,39	4,53
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	3,61	3,79	4,05	4,71	4,86
Діяльність транспорту та зв'язку	9,79	9,15	8,95	8,62	8,78
Фінансова діяльність	1,59	2,33	2,43	2,75	3,07
Операції з нерухомим майном	3,12	3,63	4,69	5,13	5,11
Державне управління	4,04	3,64	4,31	3,97	4,36
Освіта	4,88	6,50	6,53	6,70	6,90
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,00	4,94	4,95	5,06	5,21
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	1,36	2,25	2,31	2,48	2,60

Найвищу сходинку у структурі річного фонду оплати праці найманих працівників займає промисловість – в середньому за період 2000-2008 рр. її частка складала 55,7%. Треба відзначити, що за

період, що аналізується, питома вага річного фонду оплати праці у промисловому виробництві скоротилася на 7,53 % за рахунок вивільнення промислово-виробничого персоналу. На другому місці знаходиться транспорт та зв'язок, середньорічна частка якого складала 9% із незначними коливаннями (менше 1%), що не спричинило суттєвих структурних змін. Інші види економічної діяльності охоплюють в середньому 35,3 %, які розподілилися досить рівномірно. Крім того, спостерігається поступове зростання частки інших видів економічної діяльності в структурі річного фонду оплати праці: протягом 2000-2008 рр. приріст склав 8,54%.

Таким чином, можна стверджувати, що найбільш вагомими в економіці Донецької області є такі види економічної діяльності, як промисловість, транспорт та зв'язок, торгівля, а також операції з нерухомістю та послуги підприємцям. Порівняння темпів зміни показників частки промисловості, за якими відслідковуються пропорції економіки Донецької області, наведено на рис.1.

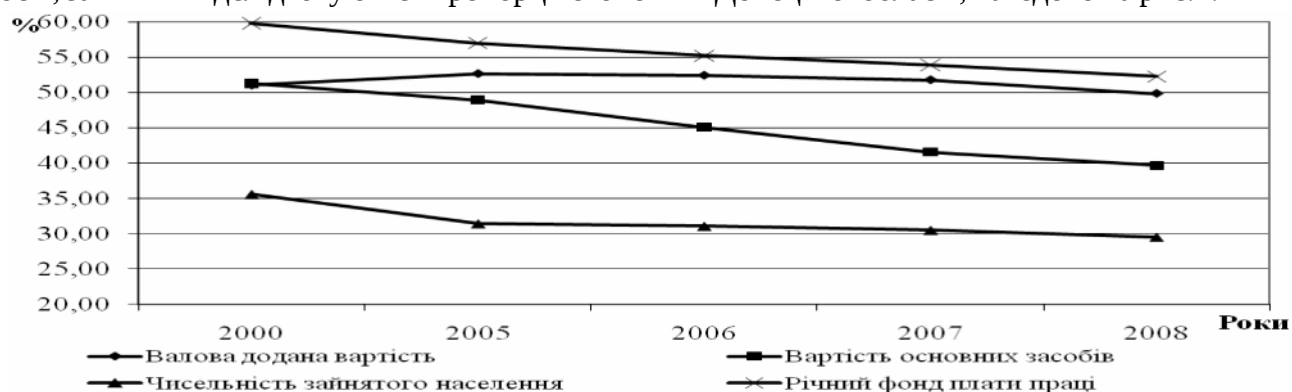

Рис.1. Питома вага промисловості у структурі валової доданої вартості, вартості основних засобів, чисельності зайнятого населення та річного фонду оплати праці Донецької області*

З аналізу наведених даних можна зробити висновок, що в середньому за період з 2000 по 2008 рр. питома вага промисловості у структурі економіки Донецької області зменшилася. Якщо питома вага виробництва валової доданої вартості зменшилася на 1,18 %, то частка у загальній чисельності зайнятого населення зменшилася на 6,1%; частка у річному фонді оплати праці – на 7,52%; частка ж основних засобів, що використовуються, скоротилася у загальній їх вартості по області на 11,6%. Таким чином, незважаючи на вивільнення основних елементів продуктивних сил, спостерігаються незначні коливання частки промислового виробництва у створенні валової доданої вартості – промисловість і надалі залишається найважливішою ланкою економіки Донецької області.

Результати аналізу динаміки частки сфери транспорту та зв'язку у структурі економіки регіону свідчать, що питома вага сфери транспорту у структурі вартості основних засобів зросла на 9,88%; питома вага чисельності населення, зайнятого у цьому виді економічної діяльності, збільшилася на 0,5% при зменшенні частки фонду оплати праці на 1,01% (рис. 2).

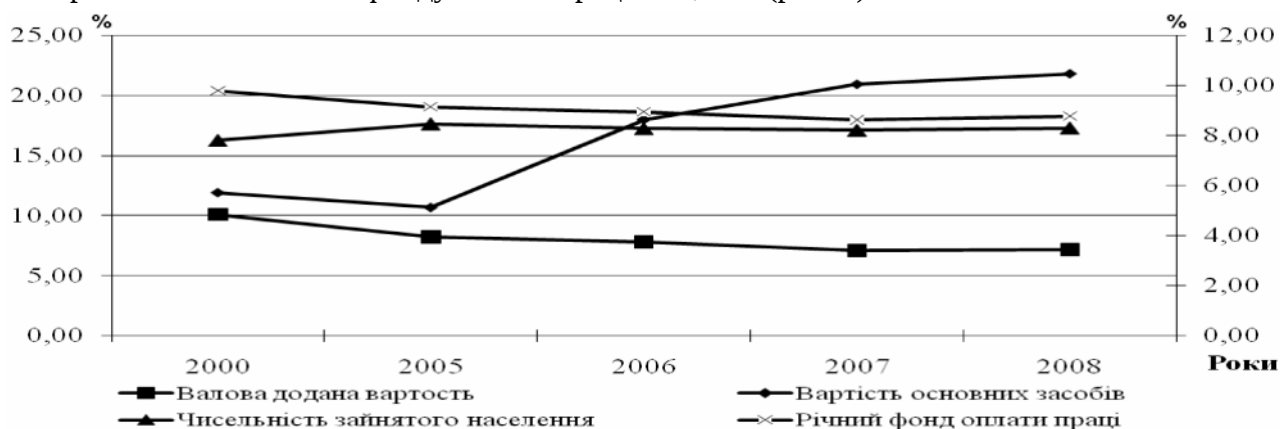

Рис.2. Питома вага транспорту та зв'язку у структурі валової доданої вартості, вартості основних засобів, чисельності зайнятого населення та річного фонду оплати праці у Донецькій області*

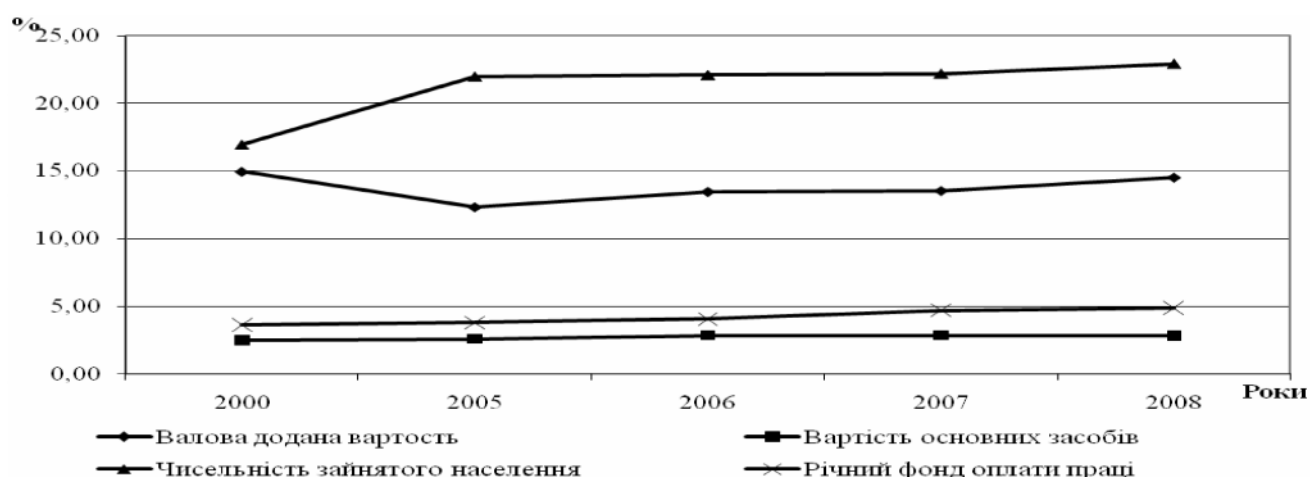

Рис.3. Питова вага торгівлі у структурі валової доданої вартості, вартості основних засобів, чисельності зайнятого населення та річного фонду оплати праці у Донецькій області*

Таким чином, ані оновлення рухомого складу, ані високий рівень зайнятості не зумовили зростання питомої ваги транспорту у структурі валової доданої вартості – частка валової доданої вартості, створеної у даній сфері, скоротилася на 2,9%. Згідно з рис. 3. в Донецькій області за період з 2000 по 2008 рр. частка торгівлі у структурі чисельності зайнятого населення, вартості основних засобів, річного фонду оплати праці зросла за 2000-2008 рр. відповідно на 5,97%; 0,64% й 1,25%. Питова вага сфери торгівлі у структурі валової доданої вартості скоротилася на 0,42%, незважаючи на залучення додаткової робочої сили, введення нових основних засобів.

За 2000-2008 рр. питова вага операцій з нерухомістю та послуг підприємцям у структурі чисельності зайнятого населення та фонду оплати праці зростала досить рівномірно на 1,04% і 1,99% відповідно, що яскраво відображається на рис. 4.

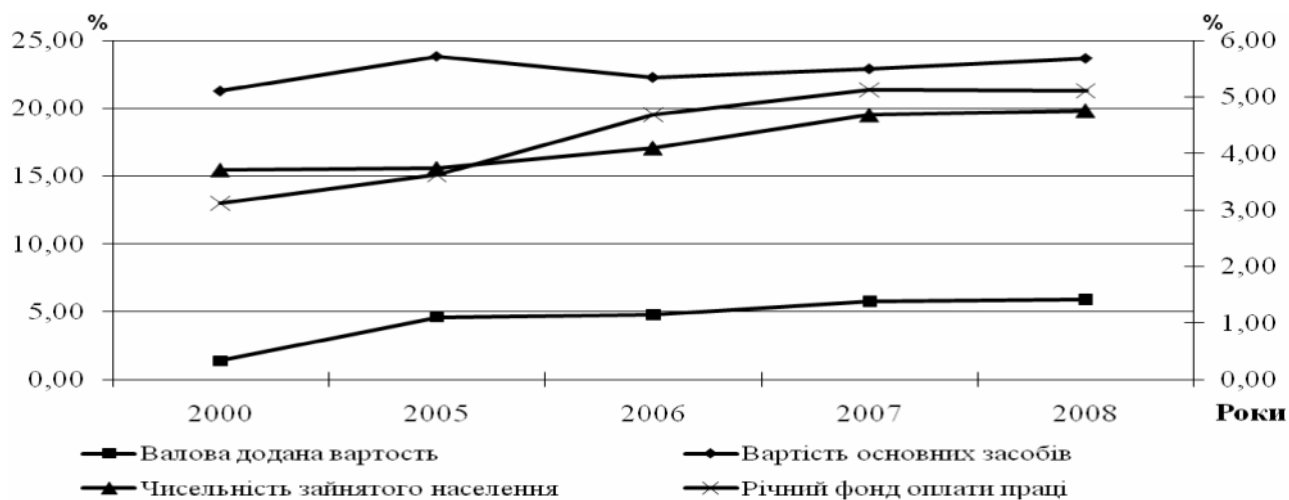

Рис.4. Питова вага операцій з нерухомістю та послуг підприємцям у структурі валової доданої вартості, вартості основних засобів, чисельності зайнятого населення та річного фонду оплати праці у Донецькій області*

Частка цього виду економічної діяльності у структурі вартості основних засобів збільшилася за цей час на 2,39%, що пояснюється ростом вартості нерухомості на ринку. Все вищесказане забезпечило у сукупності так званий «синергетичний ефект» – приріст питомої ваги сфери операцій з нерухомістю та послуг підприємцям у структурі валової доданої вартості на 4,52%.

Розглянемо часні показники ефективності використання елементів продуктивних сил, а саме: річну продуктивність праці та фондовіддачу, бо динаміка ефективності суспільного виробництва залежить від зміни саме цих показників й структурних зрушень (табл.5).

Таблица 5.

Розрахунок показників ефективності використання елементів продуктивним сил

Продуктивність праці одного зайнятого працівника	$ПТ = \frac{ВДВ}{Ч}$	ПТ – продуктивність праці, тис. грн. ВДВ – валова додана вартість, млн. грн. Ч – чисельність зайнятого населення, тис. чол.
Фондовіддача	$ФВ = \frac{ВДВ}{ОЗ}$	ФВ – фондовіддача, грн./грн. ВДВ – валова додана вартість, млн. грн. ОЗ – вартість основних засобів, тис. чол.

Таблица 6.

Динаміка річної продуктивності праці одного зайнятого працівника за видами економічної діяльності*

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього, тис. грн.	8,02	23,68	29,40	38,12	48,23
Сільське господарство; рибальство, рибництво	4,81	12,09	10,55	12,75	16,63
Промисловість	11,50	39,70	49,64	64,76	81,49
Будівництво	4,89	10,51	14,54	20,05	17,71
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	7,08	13,30	17,94	23,27	30,59
Діяльність транспорту та зв'язку	10,38	23,05	27,74	33,03	41,76
Фінансова діяльність	17,95	128,66	145,06	179,35	261,31
Операції з нерухомим майном	3,02	29,14	34,39	46,99	60,05
Державне управління	1,26	15,69	20,75	26,19	32,13
Освіта	4,00	13,88	17,38	22,00	28,70
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	3,23	10,81	13,78	17,15	22,20
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	14,14	8,37	11,09	13,53	18,40

Згідно з табл.5 за період з 2000 по 2008 рр. у Донецькій області річна продуктивність праці одного зайнятого працівника зросла на 40,21 тис. грн. Приріст продуктивності праці був відзначений у всіх сферах економічної діяльності. Найвищий рівень продуктивності праці за період з 2000 по 2008 рр. спостерігається у сфері фінансової діяльності – в середньому за вказаний період 146,47 тис. грн. Традиційно висока продуктивність праці у промисловості та сфері транспорту – 49,42 тис. грн. і 27,19 тис. грн. відповідно.

Ситуація, що склалася, досить небезпечна для подальшого розвитку системи господарювання Донецької області. Значний рівень продуктивності праці у фінансовій діяльності забезпечується високою швидкістю обороту капіталу, що зумовлює «швидкий прибуток». Промислове виробництво й транспортна діяльність характеризуються високим ступенем матеріало- і енергомісткості, значною вартістю основних засобів, що вимагає значних капіталовкладень, які забезпечать прибутковість по закінченню виробничого циклу, який вимагає певного часу. Таким чином, у системі господарювання Донецької області виникли передумови до «переливання» капіталу із сфери виробництва в сферу послуг, що зумовлені об'єктивним бажання підприємців отримувати найбільший прибуток за короткий проміжок часу.

Підтвердженням ситуації, що склалася у структурі економіки Донецької області, є аналіз динаміки фондівддачі по видам економічної діяльності регіону (табл. 6)

Таблица 7.

Динаміка фондівддачі за видами економічної діяльності*

Види економічної діяльності	Роки				
	2000	2005	2006	2007	2008
Всього	0,17	0,35	0,33	0,36	0,34
Сільське господарство; рибальство, рибництво	0,27	0,89	0,65	0,62	0,55
Промисловість	0,17	0,37	0,39	0,45	0,43
Будівництво	0,35	0,45	0,64	0,64	0,36
Торгівля; діяльність готелів та ресторанів	1,04	1,67	1,58	1,71	1,77
Діяльність транспорту та зв'язку	0,15	0,27	0,14	0,12	0,11
Фінансова діяльність	0,09	2,32	2,16	2,15	2,85
Операції з нерухомим майном	0,01	0,07	0,07	0,09	0,09
Державне управління	0,24	0,49	0,48	0,55	0,74
Освіта	0,21	0,37	0,46	0,55	0,66
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,71	0,44	0,51	0,61	0,73
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	1,07	0,43	0,50	0,47	0,52

Згідно з табл. 7 найвищий рівень фондівддачі за період з 2000 по 2008 рр. спостерігається у сфері операцій з нерухомістю. Так, в середньому 1 грн. капіталовкладень у основні засоби фінансової діяльності приносить 1,91 грн. доходу. На наступній сходинці фондівддача у сфері торгівлі – 1 грн. коштів, витрачених на основні засоби, створює в середньому за період 2000-2008 рр. 1,55 грн. доходу. При цьому промислове виробництво характеризується невисоким рівнем фондівддачі, яка в середньому за період, що аналізується, становить 0,36 грн./грн. Таким чином, у Донецькій області найвищий рівень віддачі від капіталовкладень в основні засоби спостерігається у сфері послуг. Висока вартість основних засобів, залучених до промислового виробництва, вимагає значних капіталовкладень, які окупаються протягом декількох виробничих циклів.

Структура економіки регіону формується під впливом певних чинників, серед яких визначальним є суспільний розподіл праці. Результатом функціонування економіки регіону стає певний рівень і якість життя населення, що мешкає на визначеній території. Протягом часу структура економіки може змінювати свої пропорції під впливом як ендегенних, так і екзогенних чинників, але не завжди на краще. Найважливішим соціальним наслідком, що засвідчую непропорційність структури економіки регіону, є наявність безробіття, середньорічний рівень якого по Донецькій області за період з 2000 по 2008 рр. складає 6,58%. Безперечно причини безробіття, його структура вимагають більш детального аналізу, який може бути розглянутий у окремій статті.

ВИСНОВКИ

Таким чином, аналіз структури економіки Донецької області показав, що і надалі промисловість займає провідне місце у господарській системі регіону. Саме на сферу промислового виробництва припадає 51,6% середньорічної валової доданої вартості, створеної у Донецькій області за 2000-2008 рр. Результати аналізу динаміки елементів продуктивних сил показали, що до сфери промисловості залучені 31,6% середньорічної чисельності зайнятого населення регіону; 45,6% середньорічної вартості основних засобів за період з 2000 по 2008 рр. Тому можна стверджувати, що госпо-

дарська система регіону характеризуються моноструктурністю у використанні основних елементів продуктивних сил. Результати аналізу показників ефективності використання продуктивних сил свідчать про те, що їх найвищий рівень спостерігається у сфері послуг (фінансова діяльність, торгівля). Низька ефективність використання засобів виробництва і робочої сили у промисловому виробництві, обумовлена специфікою виробничого процесу регіону: необхідність залучення високо-вартісних основних засобів, значної чисельності промислово-виробничого персоналу, висока матеріало- та енергомісткість, проте низький ступінь обробки сировини, виробництво неповного циклу. Відсутність розвитку промислового виробництва інтенсивним шляхом не забезпечить в подальшому високий рівень розвитку господарської системи Донецької області. Якщо як критерій пропорційності економіки регіону використовувати наявність або відсутність чисельності безробітного населення, можна припустити, що на даний момент економіка Донецької області сформована без використання принципів пропорційності. Про це свідчить практика економічного розвитку регіону, що демонструє досить низьку результативність існуючих підходів до формування пропорцій в економіці регіону, тому у сучасних умовах розробка нових підходів залишається не менш актуальною, ніж це було у минулому столітті. При цьому процес оптимізації структури економіки регіону повинен враховувати сучасні тенденції економічного і соціального розвитку з метою забезпечення високого рівня і якості життя населення, повну зайнятість населення працездатного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дохолян С.В. Экономические проблемы регионов и отраслевых комплексов / С.В. Дохолян, В.З. Петросянц // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – №3. – С. 2-8.
2. Бейбалаева Д.К. Проблемы динамического развития территориально-отраслевых отношений и их структуризации в экономике региона / Д.К. Бейбалаева // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – №2. – С. 47-54.
3. Жирнель Е.В. Управление пространственным развитием региона (на примере Республики Карелия) / Е.В. Жирнель // Региональная экономика и управление: электронный научный журнал. – 2007. – №1(09). – Режим доступа до журн.: <http://region.mcnip.ru>.
4. Онищенко В.О. Сучасні проблеми комплексного розвитку регіонів України / В.О. Онищенко, О.В. Комеліна // Економіка і регіон. – 2009. – №1(20). – С. 3-9.
5. Статистичний щорічник Донецької області за 2000 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2001. – 356 с.
6. Статистичний щорічник Донецької області за 2005 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2006. – 404 с.
7. Статистичний щорічник Донецької області за 2006 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2007. – 397 с.
8. Статистичний щорічник Донецької області за 2007 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2008. – 461 с.
9. Статистичний щорічник Донецької області за 2008 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2009. – 454 с.
10. Статистичний щорічник Донецької області за 2009 рік. – Донецьк: Державний комітет статистики України, Донецьке обласне управління, 2010. – 463 с.